

LATIN NYELV

Az élő nyelvek tanulásakor megismerhető más kultúrák a latin esetében térbeli helyett időbeli eltérést mutatnak: saját európai és nemzeti múltunk jelentős kulturális értékeinek felfedezését. Az élő nyelvek köznapi beszédhelyzetekben történő alkalmazásával szemben latin nyelvtudásukat a tanulóknak írott szövegek megértéséhez kell alkalmazniuk, mely szövegek az egyidejű emberi kapcsolatok kialakításának lehetősége helyett általános esztétikai, erkölcsi értékkel vagy történeti fontossággal bírnak.

A tantárgy oktatásának célja és feladata tehát kettős. Ki kell alakítani a latin nyelv elemeinek és szabályainak gyakorlott és tudatos használatát, emellett pedig képet kell adnia Európa latin nyelvű kultúrájának térbeli és időbeli kereteiről, szakaszairól, megjelenési formáiról - elsősorban pedig ennek alapjáról: az antik Róma műveltségéről és életéről. Közvetett cél a tanulók anyanyelv- és általános idegennyelv-használatának tudatosabbá tétele, antik eredetű köznyelvi és szaknyelvi kifejezéseink helyes és tudatos használatának elősegítése.

Az érettségi vizsga latin nyelvből szövegközpontú, tehát hangsúlyos az idegen nyelvről magyarra fordítás, de a nyelvtudás mérése mellett a művelődéstörténeti elemeknek is kiemelt szerepük van.

A két szint közötti eltérés sohasem egyazon anyag kétféle mértékű vagy minőségű elsajátításán, illetve számonkérésén alapul. A nyelvtani és kultúrtörténeti tudás területén elsősorban mennyiségi, a fordítási készség mérésekor mennyiségi és minőségi szempontok együtt tesznek különbséget közöttük. A feladatok típusait tekintve középszinten a reprodukív, emelt szinten a produktív elemek túlsúlya jellemző. A középszintű követelmények ugyanakkor emelt szinten nélkülözhetetlenek.

A részletes vizsgakövetelmények felépítése

Az érettségi vizsgakövetelményeit mindkét szinten a nyelvtudás egyes elemeire bontva határozzuk meg. A *készségek* közül az élő nyelvek kommunikációs formáival ellentétben az *olvasást* és a *beszédkészség* sajátos elemeit, illetve a *szövegértést* és *fordítást* mérjük. A latinnyelv-oktatás nyelvi képzésen túlmutató összetett célrendszere sajátos *témák*: meghatározott *kulturális ismeretek* és az utóbbiak forrásaiként szolgáló *szöveganyag* megadásával jár.

A követelményeket a *nyelvtani ismeretek* területén az I.B. rész 3. pontjában részletesen is meghatározzuk. Az érettségi követelményekben ismertnek tekintett szavak listáját (alapszókincs) az I.B. rész 4. pontja tartalmazza.

A latin nyelvi érettségien valamennyi nyelvi készség mérése eredeti latin szövegek szóbeli vagy írásbeli feldolgozásán alapul. E szövegek megfelelnek a vizsgázó életkori sajátosságainak, mind tartalmilag, mind nyelvileg világos szerkezetűek, témájukban egységes egészt alkotnak.

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

A) KÉSZSÉGEK

1. Olvasás és beszédképesség

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint
<p>A vizsgázó képes</p> <ul style="list-style-type: none"> - a humanista vagy restituált kiejtési szabályok <i>egyike</i> szerint tetszőleges klasszikus latin szöveg helyes felolvasására, valamint elméletben ismeri a <i>másik</i> kiejtési rendszer szabályait is, - megfelelő ritmusban felolvasni <i>hexameterben</i>, illetve <i>disztichonban</i> írt verses szövegeket, - a <i>témakörök forrásanyagában</i> megadott szerzők mindegyikétől legalább egy eredeti szöveg vagy szövegrészlet kiejtés, ritmus és intonáció szempontjából egyaránt helyes memoriter felidézésére. 	<p>A vizsgázó képes</p> <ul style="list-style-type: none"> - a humanista és restituált kiejtési szabályok <i>bármelyike</i> szerint tetszőleges klasszikus latin szöveg egyformán helyes felolvasására, - megfelelő ritmusban felolvasni hexameterben, disztichonban, lírai strófákban, iambikus formában vagy hendecasyllabusban írt verses szövegeket.

2. Szövegértés, fordítás

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint
<p>A vizsgázó képes</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>írásban</i> ismeretlen, egyszerű (a klasszikus nyelvi normáknak megfelelő, bevezetéssel, esetleg kommentárral könnyített vagy az emelt szinthez képest rövidebb) eredeti latin szöveget nyomtatott szótár segítségével kifogástalanul lefordítani, - <i>szóban</i> egyszerűbb, középiskolai tanulmányai során megismert, eredeti latin szöveg segédeszköz nélküli, kifogástalan lefordítására és értelmezésére, a szöveg szókincsének pontos ismeretével. 	<p>A vizsgázó képes</p> <ul style="list-style-type: none"> - nyelvilag és tartalmilag összetettebb (esetleg a klasszikus nyelvi normáktól valamelyest eltérő, vagy a középszinten elvárhatónál hosszabb) szövegek fordítására, értelmezésére, - a témakörökben megadott szerzőktől ismeretlen szöveg értelmezésére, segítséggel fordítására.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Források

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint
<p>A vizsgázó nyelvi és tartalmi szempontból egyaránt ismeri <i>legalább</i> az alábbi szerzők egyes eredeti műveit vagy azok részleteit:</p> <p><i>Marcus Tullius Cicero, Caius Iulius Caesar, Caius Valerius Catullus, Publius Vergilius Maro, Titus Livius, Quintus Horatius Flaccus, Publius Ovidius Naso, Cornelius Tacitus, Plinius Minor</i> továbbá az ókeresztény irodalom (pl. <i>Augustinus</i>) és a magyarországi latinság (pl. <i>Janus Pannonius, Bonfini, Istvánffy, Forgách</i>) legalább egy-egy eredeti műve vagy annak részlete.</p> <p>A tanuló alapvető ismeretekkel rendelkezik a fenti szerzők eredeti nyelven megismert szövegein túli irodalmi és egyéb működéséről.</p>	<p>Titus Lucretius Carus, Lucius Annaeus Seneca.</p>

2. Kulturális ismeretek

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint
<p>A vizsgázó ismeri</p> <ul style="list-style-type: none"> - a fenti források pontos megértéséhez és értelmezéséhez szükséges földrajzi, történelmi, gazdasági és kultúrtörténeti tudnivalókat, - a latin nyelvű műveltség időbeli és térbeli kiterjedésének kereteit, fontosabb szakaszait, különösen az antikvitás után megjelenő keresztény kultúra latin nyelvhasználatát - a klasszikus antikvitás mindennapi életét, életkörülményeit (lakás, öltözködés, étkezés, család, szórakozóhelyek), a társadalmi érintkezés szokásait (társadalmi rétegek, államszervezet, közigazgatás), az adott társadalom alapértékeit, a fontosabb ünnepeket és rítusokat (áldozatbemutató, jóslás), - az ókori Pannónia emlékeit és a latin nyelv jelentőségét a magyar kultúrában, - e kulturális értékeknek korunkra és az egyetemes kultúrára gyakorolt hatását, e kapcsolatrendszernek az általa megismert forrásokhoz köthető egyedi elemeit. 	<p>A vizsgázó ismeri</p> <p>- az ókeresztény kultúrát és az egyházi nyelvhasználatot.</p>

3. Nyelvtani ismeretek

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint
<p>- A vizsgázó képes az adott latin szövegben előforduló lexikai elemek és nyelvi struktúrák pontos felismerésére, utóbbiak elemzésére, valamint képzésük, szerkesztésük bemutatására.</p> <p>- A vizsgázó ismeri és tudja képezni a latin leíró nyelvtan alaktanának szabályos és rendhagyó alakjait, ismeri és képes alkalmazni a mondatban fontosabb szabályait.</p> <p><i>Alaktan</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Az öt declinatio az i-tövűség általános szabályaival - Vocativus - Locativus - Melléknévfokozás (a kivételek közül: -er végűek; 6 -ilis végű; bonus, malus, magnus, parvus, multus) - Adverbiumok képzése és fokozása (a kivételek közül: -er végű melléknevek; 6-ilis végű; bonus, malus, magnus, parvus, multus adverbiumai) - Névmások: személyes, visszaható, birtokos, mutató névmások közül <i>hic haec hoc, iste ista istud, ille illa illud, is ea id, idem eadem idem, ipse ipsa ipsum</i>, vonatkozó névmás, kérdő névmások közül <i>quis quid</i>, - Számnevek közül: <i>unus -a -um, duo duae duo, tres</i> 	<p><i>Alaktan</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Az öt declinatio az i-tövűség általános szabályaival és egyedi eseteivel, a ritkább esetvégződésekkel és a egyes ragozású szavakkal - Locativus (kapcsolódó kötőszó nélküli eseteivel) - Melléknévfokozás - Adverbiumok képzése és fokozása - Névmások és ragozásuk - Rendhagyó igék közül: <i>nolo, malo, hiányos igék</i>

<p><i>tria, mille (milia)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Névmási genitívusszal és datívusszal járó szavak - A négy coniugatio - Deponens igék - Semideponens igék - Körülírt igeragozás - Rendhagyó igék közül: <i>sum, possum, eo, fero, volo</i> - Szóalkotás (prefixumok, suffixumok) <p><i>Mondattan</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Mondatrészek és azok kapcsolatai: állítmány (és „összetett állítmány”), alany, állapothatározó (attributum praedicativum, appositio praedicativa, participium coniunctum) - Az esetben leggyakoribb elemei (az eset használata és nem a terminus felől közelítve): genitívus subiectívus, obiectívus, partitívus; datívus commodi, incommodi, finalis; ablatívus loci, temporis, rei efficientis, auctoris, comparationis, mensurae - Az igemódok jelentése - Igenevek és igeneves szerkezetek - A consecutio temporum általános szabályrendszere - Alanyi és tárgyi mellékmondatok: kijelentő, kérdő, célzatos - Célhatározói mellékmondat, következményes mellékmondat - Feltételes mellékmondat - <i>a cum idő és okhatározói mellékmondatok, az ut idő és célhatározói mellékmondatok kötőszavaként</i> - A vizsgázó képes ismert latin szövegből kiemelni és bemutatni a szövegek pontos megértését szolgáló stilisztikai fogalmakat és jelenségeket: anakronizmus, archaizmus, asyndeton, értelem szerinti egyeztetés (constructio ad intellectum), ellipsis, jelzőcsere (enallage), hendiadyoin, in medias res, metaphora, metonimia, pars pro toto, relatív mondatfűzés, zeugma. 	<p><i>Mondattan</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - A consecutio temporum teljes szabályrendszere - Oratio obliqua - Vonatkozó mellékmondat - Okhatározói mellékmondat - az ut következményes mellékmondatok kötőszavaként - A vizsgázó képes az érettségi vizsgán fordított szövegből is kiemelni és bemutatni a megértést szolgáló elemek mellett a szövegek esztétikai értékét tükröző stilisztikai eszközöket is: hasonlat, ismétlés (és annak variációi, ritmus, gondolatrítmus), halmozás, fokozás, ellentétek, jelzős szerkezetek.
---	--

4. Alapszókincs

VIZSGASZINTEK					
Középszint			Emelt szint		
Latinul - alapszó	Latinul - genitívus, szótári alak	Latinul – nem/ragozás	Latinul - alapszó	Latinul - genitívus, szótári alak	Latinul – nem/ragozás
a,ab,abs		praep.	abeo	abire,abii,abitum	
absum	-esse, afui		accedo	accedere,-cessi,-cessum	3.
ac			accendo	-ere,-cendi,-censum	3.
accipio	accipere,accepi,acceptum	3.	accuso	-are,-avi,-atum	1.
ad		praep.	acer	acris, acre	
adeo	adire,adii,aditum		acies	aciei	f.
adsum	-esse, -fui		adventus	-us	m.
ago	agere, egi, actum	3.	adverto	advertere, adverti, adversum	3.
agricola	-ae	m.	aedes	aedis	f.
aio,ait		hiányos ige	aeger	aegra,aegrum	

aliquis	aliquid	névm. decl.	aequo	-are,-avi-atum	1.
alius	alia,aliud	névm. decl.	aequus	-a, -um	
alter	altera, alterum	névm. decl.	aes	aeris	n.
altus	-a, -um		aestimo	-are,-avi,-atum	1.
amicus	-i	m.	aetas	-atis	f.
amo	amare, amavi, amatum	1.	aeternus	aeterna,aeternum	
amor	amoris	m.	ager	agri	m.
an			agito	-are, -avi,-atum	1.
animal	animalis	n.	agnus	-i	m.
animus	-i	m.	alienus	-a, -um	
annus	anni	m.	almus	-a,-um	
ante		praep.	alo	alere, alui, al/i/tum	3.
antiquus	-a,-um		appareo	-ere, -ui, -itum	2.
aperio	-ire, aperui,apertum	4.	appello	-are, -avi, atum	1.
apud		praep.	appeto	-ere, -ivi, -itum	3.
aqua	-ae	f.	ara	arae	f.
arma	-orum	n.	arbitror	arbitrari,arbitratus sum	1.
ars	artis	f.	arbor	arboris	f.
arx	arcis	f.	arceo	arcere,arcui	2.
atque			ardeo	-ere, arsi, arsurus	2.
auctoritas	auctoritatis	f.	armo	armare,-avi,-atum	1.
audeo	audere,ausus sum	2.	ater	atra,atrum	
audio	audire,audivi,auditum	4.	Athenae	-arum	f.
augur	auguris	m.	auctor	auctoris	m.f.
aut			audax	audacis	
auxilium	-i	n.	augeo	-ere,auxi,auctum	2.
avis	avis	f.	augurium	-i	n.
beatus	-a,-um		auris	auris	f.
bellum	belli	n.	avidus	-a,-um	
benignus	-a,-um		barbarus	-a,-um	
bis			bos	bovis	m.f.
bonus	-a,-um		caecus	-a,-um	
brevis	breve		caedes	-is	f.
cado	-ere,cecid,casurus	3.	caedo	-ere, cecidi, caesum	3.
caelum	caeli	n.	candidus	-a,-um	
campus	campi	m.	careo	-ere, -ui	2.
canis	canis	m.f.	caveo	-ere,cavi,cautum	2.
cano	canere,cecini,cantum	3.	cedo	-ere, cessi, cessum	3.
capio	capere, cepi, captum	3.	celeber	celebris,celebre	
Capitolium	-i	n.	celebro	-are,-avi,-atum	1.
caput	capitis	n.	celer	celeris, celere	
carmen	carminis	n.	cerno	-ere,crevi,cretum	3.
caro	carnis	f.	cibus	-i	m.
castra	castrorum	n.	circum		praep.
causa	causae	f.	circumdo	-dare, -dedi, -datum	1.
censeo	-ere,censui,censum	2.	citus	-a,-um	
centum			clamor	clamoris	m.
certus	-a,-um		claudio	-ere,clausi,clausum	3.
ceterus	-a,-um		cognosco	cognoscere, cognovi, cognitum	3.
civilis	-e		colligo	-ere,-legi,-lectum	3.
civis	civis	m.f.	collis	-is	m.
civitas	civitatis	f.	colonus	-i	m.
clamo	-are,-avi,-atum	1.	color	-is	m.

clarus	-a,-um		comes	comitis	m./f./
coepi	coepisse,coeptum		communico	-are,-avi,-atum	1.
cogito	-are,-avi,-atum	1.	compono	-ponere,-posui,-positum	3.
cogo	cogere,coegi,coactum	3.	concordia	-ae	f.
colo	-ere,colui,cultum	3.	concurro	-ere,concursi,concursum	3.
communis	commune		condicio	-nis	f.
compleo	-ere,complevi,completum	2.	confero	-ferre,-tuli,collatum	
condo	-ere,condidi,conditum	3.	confirmo	-are,-avi,-atum	1.
coniunx	coniugis	m.f.	coniungo	-ere,-iunxi,-iunctum	3.
consilium	consilii	n.	coniuratio	-nis	f.
consul	consulis	m.	coniuro	-are,-avi,-atum	1.
contra		praep.	consto	-are,constiti,constaturus	1.
copia	-ae	f.	consulo	-ere,consului,consultum	3.
cornu	cornus	n.	convenio	-ire,-veni,-ventum	4.
corpus	corporis	n.	convivium	convivii	n.
credo	credere,credidi,creditum	3.	cor	cordis	n.
creo	creare,creavi,creatum	1.	corona	-ae	f.
cresco	-ere,crevi,cretum	3.	cum..., tum...		
crimen	criminis	n.	cupido	-inis	m.
culpa	-ae	f.	custodia	-ae	f.
cum			damno	-are,-avi,-atum	1.
cum			decem		
cum		praep.	decreasco	-ere,-crevi,-cretum	3.
cunctus	-a,-um		delecto	-are,-avi-atum	1.
cupidus	-a,-um		denique		
cupio	cupere,cupivi/ii/,cupitum	3.	descendo	-ere,descendi,descendum	3.
cur			desero	-ere,-ui,-tum	3.
cura	-ae	f.	dictator	-is	m.
curo	-are,-avi,-atum	1.	disciplina	-ae	f.
curro	-ere,cucurri,cursum	3.	discipulus	-i	m.
currus	currus	m.	discordia	-ae	f.
de		praep.	dissimilis	-e	
dea	dae	f.	diversus	-a,-um	
debeo	-ere,debui,debitum	2.	doctus	-a,-um	
decet	-ere,-uit		donec		
decus	decoris	n.	dono	-are,-avi,atum	1.
defendo	-ere,defendi,defensum	3.	donum	-i	n.
deus	dei	m.	dubito	-are,-avi,atum	1.
dexter	dextra,dextrum		dubius	-a,-um	
dico	-ere,dixi,dictum	3.	duco	-ere,-duxi,-ductum	3.
dies	diei	m.f.	efficio	-ere,-feci,-fectum	3.
difficilis	-e		egeo	-ere,-ui	2.
dignus	-a,-um		eligo	-ere,-legi,-lectum	3.
diligo	-ere,-lexi,-lectum	3.	ensis	-is	m.
disco	-ere,didici	3.	epistola	-ae	f.
dives	divitis		eques	equitis	m.
divinus	-a,-um		equus	equi	m.
do	dare,dedi,datum	1.	eripio	-ere,-ripui,-reptum	3.
doceo	-ere,docui,doctum	2.	evenio	-ire,-veni,-ventum	4.
doleo	-ere,dolui,doliturus	2.	exemplum	-i	n.
dolor	doloris	m.	exerceo	-ere,-ui,-itum	2.
dominus	-i	m.	existimo	-are,-avi,atum	1.
domus	domus	f.	exitium	exitii	n.

dormio	-ire,dormivi,dormitum	4.	expedio	-ire,-ivi/ii/,-itum	4.
duco	-ere,duxi,ductum	3.	expello	-ere,expuli,expulsum	3.
dulcis	dulce		exspecto	-are,-avi,-atum	1.
dum			extra		praep.
duo	duae, duo		extremus	-a,-um	
durus	-a,-um		fallo	-ere,fefelli, falsum	3.
dux	ducis	m.	falsus	-a,-um	
e,ex		praep.	fames	-is	f.
ego			ferox	ferocis	
enim			festus	-a,-um	
eo	ire,ivi,itum		finis	-is	m.
eo			flamma	-ae	f.
ergo			flos	floris	m.
erro	-are,-avi,-atum	1.	fluctus	-us	m.
et			flumen	fluminis	n.
et... et ...			foedus	foederis	n.
etiam			fons	fontis	f.
exercitus	-us	m.	for	fari,fatus sum	1.
fabula	-ae	f.	forma	-ae	f.
facilis	facile		forte		
facio	-ere,feci, factum	3.	fortis	-e	
fama	-ae	f.	frequens	-tis	
familia	-ae	f.	frons	frontis	f.
fas		n.	fructus	-us	m.
fatum	fati	n.	frumentum	-i	n.
felix	felicis		frux	frugis	f.
femina	-ae	f.	fuga	-ae	f.
fero	ferre,tuli,latum		fundo	-ere, fudi, fustum	3.
ferrum	-i	n.	furor	furoris	m.
fides	fidei	f.	gracilis	-e	
filia	-ae	f.	grex	gregis	m.
filius	-i	m.	habito	-are,-avi,-atum	1.
finio	-ire,-ivi,-itum	4.	haruspex	haruspicis	m.
fio	fieri, factus sum	3.	horreo	horrere,horru	2.
forum	-i	n.	hortor	hortari,hortatus sum	1.
frango	-ere,fregi,fractum	3.	hospes	hospitis	m.
frater	-ris	m.	humanus	-a,-um	
frigus	frigoris	n.	humilis	-e	
fugio	-ere,fugi,fugiturus	3.	iaceo	-ere,iacui	2.
futurus	-a, -um		iacto	-are,-avi,-atum	1.
gaudeo	-ere,gavisus sum	2.	imitor	-ari,imitatus sum	1.
gemini	-orum	m.	immortalis	-e	
gens	gentis	f.	impello	-ere,-puli,-pulsum	3.
genus	generis	n.	impono	-ere,-posui,-positum	3.
gero	-ere,gessi,gestum	3.	ingenium	-i	n.
gigno	gignere,genui, genitum	3.	ingens	ingentis	
gloria	-ae	f.	inimicus	-a, -um	
gratus	-a,-um		iniquus	-a, -um	
gravis	grave		initium	-i	n.
habeo	-ere,habui,habitum	2.	iniuria	-ae	f.
hic	haec,hoc	névm. decl.	innocens	innocentis	
hic			inopia	-ae	f.
hinc			inquit		hiányos ige
historia	-ae	f.	instituo	-ere,institui,institutum	3.

homo	hominis	m.	integer	integra,integrum	
honor	-oris	m.	invideo	-ere,-vidi,-visum	2.
horribilis	-e		invidia	-ae	f.
hostis	hostis	m.(f.)	itaque		
huc			iter	itineris	n.
humanitas	-atis	f.	iudex	-icis	m.
iam			iussus	-us	m.
ibi			lacrima	-ae	f.
idem	eadem,idem	névm. decl.	lapis	lapidis	m.
igitur			lateo	-ere, latui	2.
ignis	-is	m.	latus	lateris	n.
ignoro	-are,-avi,-atum	1.	laus	laudis	f.
ille	illa,illud	névm. decl.	lavo	-are,-avi,-atum	1.
illustris	illustre		legatio	-onis	f.
imperator	-oris	m.	legatus	-i	m.
imperium	imperii	n.	legio	-onis	f.
impero	-are,-avi,-atum	1.	libenter		
impius	-a, -um		libero	-are, -avi, atum	1.
in		praep.	libertas	-atis	f.
in		praep.	limen	liminis	n.
incipio	-ere,-cepi,-ceptum	3.	litus	litoris	n.
inde			loquor	-i, locutus sum	3.
insula	-ae	f.	lumen	luminis	n.
intellego	-ere,-lexi,-lectum	3.	lyra	-ae	f.
inter		praep.	malo	malle, malui	
interficio	-ere,-feci,-fectum	3.	malum	-i	n.
interrogo	-are,-avi,-atum	1.	mando	-are,-avi,-atum	1.
intro	-are,-avi,-atum	1.	maritus	-i	m.
invenio	-ire,-veni,-ventum	4.	medius	-a,-um	
ipse	ipsa,ipsum	névm. decl.	mensa	-ae	f.
ira	-ae	f.	mensis	-is	m.
is	ea,id	névm. decl.	mercator	mercatoris	m.
iste	ista, istud	névm. decl.	mille		
ita			ministro	-are,-avi,-atum	1.
iubeo	-ere,iussi,iussum	2.	miraculum	-i	n.
iudicium	iudicii	n.	misceo	miscere,miscui,mixtum	2.
ius	iuris	n.	moenia	moenium	n.
iuvenis	iuvene		mollis	-e	
labor	laboris	m.	moneo	-ere, -ui, -itum	2.
labor	labi,lapsus sum	3.	monstro	-are,-avi,-atum	1.
laboro	-are,-avi,-atum	1.	monumentum	-i	n.
latus	-a,-um		mortuus	-a, -um	
laudo	-are,-avi,-atum	1.	mulier	mulieris	f.
lego	-ere,legi, lectum	3.	multitudo	multitudinis	f.
levis	-e		munio	-ire,munivi(ii),munitum	4.
lex	legis	f.	munus	-eris	n.
liber	libri	m.	murus	-i	m.
liber	libera,liberum		muto	-are,-avi,-atum	1.
liberi	liberorum v.liberum	m.	natus	-i	m.
licet	licere,licuit	2.	nauta	-ae	m.
lingua	-ae	f.	ne... quidem		
	-ae,-arum	f.	necesse		Ragoz-

littera, littera e					hatatlan
locus	-i	m.	negotium	negotii	n.
longus	-a, -um		nimis		
ludus	-i	m.	nosco	-ere, novi, notum	3.
luna	-ae	f.	noto	-are, -avi, -atum	1.
lupus, lupa	-i, -ae	m., f.	novem		
lux	lucis	f.	nudus	-a, -um	
magis			numen	numinis	n.
magister	magistri	m.	numero	-are, -avi, -atum	1.
magistratus	-us	m.	numerus	-i	m.
magnus	-a, -um		nuntius	nuntii	m.
maiores	-um	m.	ob		praep.
malus	-a, -um		obscurus	-a, -um	
maneo	-ere, mansi, mansum	2.	observo	-are, -avi, -atum	1.
manus	-us	f.	obsto	-are, obstiti, obstaturus	1.
mare	maris	n.	occido	-ere, occidi, occisum	3.
mater	matris	f.	occido	-ere, occidi, occasum	3.
memini	meminisse		occupo	-are, -avi, -atum	1.
mens	mentis	f.	octo		
metuo	-ere, metui	3.	odium	-i	n.
meus	mea, meum		officium	officii	n.
miles	militis	m.	onus	oneris	n.
miror	mirari, miratus sum	1.	opera	-ae	f.
miser	misera, miserum		opinio	opinionis	f.
mitto	-ere, misi, missum	3.	ops	opis	f.
modus	-i	m.	opto	-are, -avi, -atum	1.
mons	montis	m.	opus	operis	n.
morior	mori, mortuus sum	3.	opus est		
mors	mortis	f.	ora	-ae	f.
mortalis	mortale		ordo	ordinis	m.
mos	moris	m.	ostendo	-ere, ostendi, ostentum	3.
moveo	-ere, movi, motum	2.	par	paris	
multus	-a, -um		pasco	-ere, pavi, pastum	3.
nam			pastor	pastoris	m.
narro	-are, -avi, -atum	1.	pateo	-ere, patui	2.
nascor	nasci, natus sum	3.	pauper	pauperis	
natio	nationis	f.	pectus	pectoris	n.
natura	-ae	f.	pecunia	-ae	f.
navis	navis	f.	perdo	-ere, -didi, -ditum	3.
ne			pereo	-ire, perii, periturus	4.
-ne			periculum	-i	n.
nec			perpetuus	-a, -um	
nefas			pes	pedis	m.
nego	-are, -avi, -atum	1.	placeo	-ere, placui, placitum	2.
nemo	neminis		porta	-ae	f.
neque			potens	potentis	
nescio	-ire, nescivi(ii), nescitum	4.	praeda	-ae	f.
nihil			praedico	-are, -avi, -atum	1.
nisi			praedico	-ere, -dixi, -dictum	3.
nobilis	nobile		praesum	-esse, -fui	
nolo	nolle, nolui		pretium	pretii	n.
nomen	nominis	n.	prodigium	-i	n.
nomino	-are, -avi, -atum	1.	proelium	-i	n.

non			proprius	-a, -um	
non solum..., sed etiam...			proverbium	-i	n.
nos			provincia	-ae	f.
noster	nostra, nostrum		prudencia	-ae	f.
novus	-a, -um		pulso	-are, -avi, -atum	1.
nox	noctis	f.	purgo	-are, -avi, -atum	1.
nullus	-a, -um	névm. decl.	quam..., tam		
num			quasi		
nunc			quattuor		
oculus	-i	m.	queror	queri, questus sum	3.
odi	odisse, osus sum		quidam	quaedam, quoddam	névm. decl.
omen	ominis	n.	quin		
omnis	omne		quinque		
oportet	oportere, oportuit	2.	quisquam	quidquam v. quicquam	névm. decl.
oppidum	-i	n.	quisquis	quidquid	névm. decl.
oratio	orationis	f.	quomodo		
orbis	-is	m.	radius	-i	m.
origo	originis	f.	ratio	-onis	f.
orior	oriri, ortus sum	4.	recipio	ere, --cepi, -ceptum	3.
oro	orare, -avi, -atum	1.	reddo	reddere, reddidi, redditum	3.
os	oris	n.	redeo	redire, redii, reditum	
os	ossis	n.	refero	referre, rettuli, relatum	
otium	otii	n.	regio	-onis	f.
parco	-ere, peperci, parsurus	3.	relinquo	-ere, reliqui, relictum	3.
parens	-ntis	m.f.	reliquus	-a, -um	
pareo	-ere, parui, pariturus	2.	repetitio	-onis	f.
paro	-are, -avi, -atum	1.	repeto	-ere, repetivi(ii), repetitum	3.
pars	partis	f.	requies	-etis	f.
parvus	-a, -um		requiro	-ere, requisivi, requisitum	3.
pater	patris	m.	res publica	rei publicae	f.
patior	pati, passus sum	3.	restituo	-ere, restitui, restitutum	3.
patria	-ae	f.	ruo	ruere, rui, rutum	3.
paucus	-a, -um		sacerdos	sacerdotis	m.f.
pax	pacis	f.	salus	salutis	f.
per		praep.	sanguis	sanguinis	m.
peto	ere, petivi(ii), petitum	3.	sapientia	-ae	f.
pietas	pietatis	f.	scelus	sceleris	n.
pius	-a, -um		scientia	-ae	f.
plebs	plebis	f.	seco	-are, -ui, sectum	1.
poeta	-ae	m./f.	secedo	-ere, secessi, secessum	3.
pono	-ere, posui, positum	3.	sedes	-is	f.
pons	pontis	m.	septem		
populus	-i	m.	sex		
porto	-are, -avi, -atum	1.	sidus	sideris	n.
possum	posse, potui		silentium	-i	n.
post		praep.	simul		
postea			simulacrum	-i	n.
postquam, posteaquam			simulo	-are, -avi, -atum	1.
potestas	-atis	f.	sino	-ere, sivi, situm	3.
praebeo	-ere, -ui, -itum	2.	societas	-tis	f.
praetor	-oris	m.	sollemnis	sollemne	

primum			spatium	-i	n.
premo	ere,pressi,pressum	3.	species	speciei	f.
primus	-a,-um		spectaculum	-i	n.
princeps	principis		specto	-are,-avi,atum	1.
princeps	principis	m.	sperno	-ere,sprevi,spretum	3.
principium	pincipii	n.	spero	-are,-avi,atum	1.
prius			spiritus	-us	m.
priusquam			studeo	-ere,studui	2.
privatus	-a,-um		studium	studii	n.
pro		praep.	stultus	-a,-um	
proficiscor	poficisci,profectus sum	3.	stupeo	-ere,stupui	2.
publicus	-a,-um		suadeo	-ere,suasi,suasum	2.
puella	-ae	f.	suavis	-e	
puer	pueri	m.	summus	-a,-um	
pugna	-ae	f.	superbus	-a,-um	
pugno	-are,-avi,atum	1.	supero	-are,-avi,-atum	1.
pulcher	pulchra,pulchrum		supersum	-esse,-fui	
purus	-a,-um		superus	-a,-um	
puto	-are,putavi,putatum	1.	supplicium	-i	n.
quaero	-ere,quaesivi,quaesitum	3.	surgo	-ere,surrexi,surrectum	3.
qualis	quale		tacitus	-a,-um	
quam			taurus	-i	m.
quando			tellus	telluris	f.
quantus	-a,-um		telum	-i	n.
quare			terminus	-i	m.
-que			terreo	-ere,-ui	2.
qui	quae,quod	névm. decl.	tertius	-a,-um	
quia			Tiberis	-is	m.
quis	quid	névm. decl.	tot		Ragoz-hatatlan
quo			transeo	-ire,transii,transitum	
quod			triumpho	-are,-avi,-atum	1.
quoniam			triumphus	-i	m.
quoque			tueor	tueri,tuitus sum	2.
rapio	rapere,rapui,raptum	3.	tum		
rarus	-a,-um		turba	-ae	f.
rectus	-a,-um		turbo	-are,-avi,-atum	1.
regina	-ae	f.	tutus	-a,-um	
regno	-are,-avi,-atum	1.	ultra		praep.
regnum	-i	n.	unda	-ae	f.
rego	-ere,rexii,rectum	3.	uva	-ae	f.
religio	-onis	f.	vagor	vagari,vagatus sum	1.
reperio	-ire,repperi,repertum	4.	valeo	-ere,valui,valiturus	2.
res	rei	f.	validus	-a,-um	
respondeo	-ere,-spondi,-sponsum	2.	varius	-a,-um	
rex	regis	m.	vehemens	vehementis	
rideo	ere,risi,risum	2.	velut		
rogo	-are,-avi,-atum	1.	vicinus	-a,-um	
Roma	-ae	f.	victor	victoris	m.
Romanus	-a,-um		vigilia	-ae	f.
Romulus	-i	m.	virens	virentis	
rus	ruris	n.	vix		
rusticus	-a,-um		voluntas	-atis	f.
sacra facere			voluptas	-atis	f.

sacer	sacra,sacrum		volvo	-ere,volvi,volutum	3.
sacrum	sacri	n.	votum	-i	n.
saeculum	-i	n.	vulnero	-are,-avi,-atum	1.
saepe					
salio	-ire,salui	4.			
saluto	-are,-avi,-atum	1.			
sapiens	-entis				
sapio	-ere,sapii	3.			
satis					
scio	-ire,scivi(ii),scitum	4.			
scribo	-ere,scripsi,scriptum	3.			
se					
secundus	-a,-um				
sed					
sedeo	-ere,sedi,sessum	2.			
semper					
senator	-oris	m.			
senatus	-us	m.			
senex	senis				
sententia	-ae	f.			
sentio	-ire,sensi,sensum	4.			
sequor	sequi,secutus sum	3.			
servio	servire,servivi(ii),servitum	4.			
servo	-are,-avi,-atum	1			
servus	-i	m.			
sese					
si					
sic					
signum	-i	n.			
silva	-ae	f.			
similis	simile				
sine		praep.			
sive... sive...					
socius	socii	m.			
sol	solis	m.			
solum					
solus	-a,-um				
soror	sororis	f.			
sors	sortis	f.			
spes	spei	f.			
spiro	-are,-avi,-atum	1.			
statuo	-ere,statui,statutum	3.			
sto	stare,steti,staturus	1.			
sub		praep.			
sub		praep.			
sum	esse,fui				
sumo	-ere,sumpsi,sumptum	3.			
super		praep.			
super		praep.			
suus	-a,-um				
taceo	-ere,tacui,tacitum	2.			
talis	-e				
tam					
tam...,					

quam...					
tamen					
tango	-ere,tetigi,tactum	3.			
tantus	-a,-um				
tego	-ere,texi,tectum	3.			
templum	-i	n.			
tempus	temporis	n.			
tendo	-ere,tetendi,tentum	3.			
teneo	-ere,tenui,tentum	2.			
terra	-ae	f.			
timeo	-ere, -ui	2.			
tollo	-ere,sustuli,sublatum	3.			
totus	-a,-um	névm. decl.			
trado	-ere,tradidi,traditum	3.			
traho	-ere,traxi,tractum	3.			
trans		praep.			
tremo	-ere,tremui	3.			
tres	tria				
tristis	triste				
tu					
tunc					
turpis	turpe				
tuus	-a,-um				
ubi					
ullus	-a,-um	névm. decl.			
umbra	-ae	f.			
unde					
unus	-a,-um	névm. decl.			
urbs	urbis	f.			
usus	-us	m.			
ut,uti					
uter	utra,utrum	névm. decl.			
utilis	utile				
utor	uti,usus sum	3.			
uxor	uxoris	f.			
vates	vatis	m.f.			
veho	-ere,vexi,vectum	3.			
vel					
venio	-ire,veni,ventum	4.			
ventus	-i	m.			
Venus	-eris	f.			
verbum	-i	n.			
veritas	veritatis	f.			
versus	-us	m.			
verto	-ere,verti,versum	3.			
verus	-a,-um				
vester	vestra,vestrum				
veto	-are,vetui,vetitum	1.			
vetus	veteris				
via	-ae	f.			
victoria	-ae	f.			
video	-ere,vidi,visum	2.			
vinco	-ere,vici,victum	3.			
vinum	-i	n.			

vir	virī	m.			
virgo	virginis	f.			
virtus	virtutis	f.			
vis		f.			
vita	-ae	f.			
vivo	-ere, vixi, victurus	3.			
voco	-are, -avi, -atum	1.			
volo	velle, volui				
volo	-are, -avi, -atum	1.			
vos					
vox	vocis	f.			
vulgus	vulgi	n.			
vultus	-us	m.			